

УДК 355.233(477)

Надія Шабатіна,

Національний університет оборони України, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0002-5066-9517>

DOI: 10.33099/2617-1775/2023-01/332-342

СТАНДАРТИ НАТО ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Проведено аналіз стандартів НАТО щодо забезпечення якості професійної військової освіти. Розглянуто принципи і стандарти НАТО, які забезпечують набуття спроможностей щодо надання якісних освітніх послуг у системі військової та професійної військової освіти. Особливу увагу приділено загальним питанням розвитку системи зовнішнього оцінювання якості професійної військової освіти, зокрема проведення інституційного аудиту та акредитації освітніх програм професійної військової освіти, механізмам акредитації, які передбачають використання програмного та інституційного оцінювання. На основі аналізу стандартів НАТО у сфері забезпечення якості військової освіти можна зробити висновок, що західні ЗВО вводять суворі академічні програми, які доповнюють військовий компонент підготовки офіцерів. Заклади військової освіти НАТО приймають цивільні стандарти для розробки академічних програм і курсів, впроваджують відповідні структури управління військовою освітою у рамках програм підготовки офіцерів, а також спрямовані на забезпечення якості військової та професійної військової освіти.

Ключові слова: акредитація; професійна військова освіта; якість освіти; оцінювання; сертифікація; стандарти якості; НАТО.

Постановка проблеми. Зарубіжний досвід реформування системи військової освіти вказує на необхідність розвивати військову освіту в Україні у межах основних тенденцій, притаманних провідним державам-членам НАТО. До одного з основних елементів системи військової освіти належить професійна військова освіта, розвиток якої в Україні має відбуватись з урахуванням стандартів та принципів, що застосовуються у провідних країнах-членах НАТО, які на практиці реалізують ідею зовнішнього оцінювання як перевірки відповідності закладів певним стандартам, що активно впроваджується у практику інституційного оцінювання та акредитації практично в усіх національних системах. В основі цих стандартів “так чи інакше лежить поняття якості освіти, і тут можна говорити про певний діапазон підходів до оцінювання якості освітньої діяльності закладів у згаданих стандартах – від широкого спектра різного роду показників, зокрема формальних, сукупність яких має сформулювати уявлення про “якість” закладу, до фокусування уваги на системах внутрішнього забезпечення якості у ЗВО, ефективне функціонування яких вважається запорукою належного рівня надаваної закладом освіти. У цьому діапазоні вже можна виокремити національні системи, у яких стандарти зовнішнього гарантування якості фокусуються виключно на візіях забезпечення якості закладів вищої освіти, відповідних політиках і практиках їх імплементації” [3, с. 210]. Водночас механізми акредитації передбачають використання програмного та інституційного оцінювання. При цьому “у першому випадку увага фокусується на спроможності закладу гарантувати досягнення бажаних результатів навчання в межах однієї відокремленої освітньої програми, у другому – на

здатності навчального закладу в цілому надавати якісні освітні послуги” [3, с. 210]. Саме останній аспект потребує звернення уваги на принципи і стандарти НАТО у сфері забезпечення якості військової освіти в цілому та професійної військової освіти зокрема.

Метою статті є аналіз стандартів НАТО щодо забезпечення якості професійної військової освіти.

Методи дослідження. У статті використано систему загальнонаукових і спеціальних методів теоретичного та емпіричного дослідження (аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми, систематизація та узагальнення, логічно-порівняльний методи, системний підхід, контент-аналіз).

Виклад основного матеріалу. Системи гарантії якості освіти у теперішній час стали невід’ємними складовими вищої освіти в більшості країн світу, у тому числі у державах-членах НАТО, а агенції з гарантування якості – повноцінними суб’єктами національних освітніх систем, поряд з установами освіти й органами управління освітою. Сучасними європейськими тенденціями щодо гарантування якості вищої освіти є [4]:

- розроблення єдиних критеріїв і стандартів гарантії якості вищої освіти;
- створення і впровадження у ЗВО систем забезпечення і гарантування якості вищої освіти;
- формування систем менеджменту якості на основі відповідних моделей управління якістю;
- перенесення центру ваги із процедур зовнішнього контролю якості освітнього процесу і його результатів на базі національних систем атестації та акредитації у бік внутрішньої самооцінки освітніх установ на основі тих чи тих моделей.

Загальний підхід до забезпечення якості військової освіти в НАТО розкривається у рамках процесу інституційної акредитації, основні етапи та структурні елементи якого визначені стандартом *Vi-SCD Education and Individual Training directive (E&ITD) 075-007*. Основні етапи процесу інституційної акредитації передбачають подання заявки, відомостей про самооцінювання, виїзну інспекцію, відомостей про оцінювання, отримання відомостей про оцінювання та прийняття рішення про акредитацію (Рис. 1).

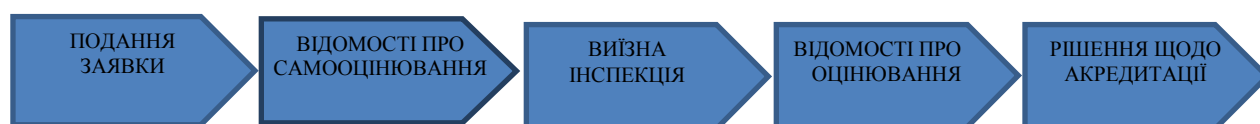

Рис. 1. Процес інституційної акредитації

Зміст кожного з етапів передбачає чітке визначення дій, що забезпечують умови проходження акредитації у межах оцінки забезпечення якості військової освіти [1; 7].

1. Подання заявки. Участь в процесі акредитації добровільна. Заклад освіти та підготовки, що забезпечує НАТО освітою та індивідуальною

підготовкою, повинен подати заявку на акредитацію штабу Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації /Начальнику підготовки об'єднаних сил лише після розробки та впровадження ефективної системи менеджменту якості. Начальник підготовки об'єднаних сил може надати зразок заявки за запитом. Заповнену заявку потрібно офіційно подати до штабу Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації /Начальнику підготовки об'єднаних сил та групі експертів з гарантування якості.

2. Відомості про самооцінювання. Після подання офіційної заявки заклад освіти та підготовки повинен подати /Начальнику підготовки об'єднаних сил обґрунтований звіт з самооцінювання, в якому були би описані якісні та кількісні показники, а також комплексний аналіз діяльності закладу освіти та підготовки. У разі потреби штаб Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації/Начальник підготовки об'єднаних сил може надати додаткову інформацію про вимоги щодо таких відомостей. Ці відомості необхідно подати щонайменше за місяць до виїзної інспекції. Для завершення оцінювання штаб Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації /Начальник підготовки об'єднаних сил може зробити запит на отримання додаткової документації.

3. Виїзна інспекція. Конкретний час візиту визначається навчальним закладом спільно зі штабом Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації/Начальником підготовки об'єднаних сил і залежить від готовності та графіку заходів навчального закладу. Під час візиту група експертів з гарантування якості оцінює систему менеджменту якості та внутрішній процес постійного вдосконалення, а також решту заходів, спрямованих на забезпечення раціональної, ефективної та доступної освіти та індивідуальної підготовки. Така інспекція проводиться шляхом відкритого обговорення та опитування відповідних працівників навчального закладу та шляхом огляду відповідної документації та матеріально-технічної бази. Програма виїзної інспекції планується із урахуванням унікальних характеристик кожного закладу освіти та підготовки. Розклад та програма візиту повинні бути узгоджені щонайменше за місяць до його проведення.

4. Відомості про оцінювання. Група експертів з гарантування якості готуватиме проект відомостей на основі виїзної інспекції. Такі відомості повинні сприяти подальшому розвитку закладу освіти та підготовки за рахунок незалежної думки та експертних порад. Звіт про результати оцінювання пропонує закладам освіти та підготовки рекомендації щодо покращення внутрішніх процесів та процедур. Вартість, яка пов'язана з досягненням цих покращень, повинна покриватися закладом освіти та підготовки, а не НАТО). Оцінювання відбуватиметься шляхом порівняльного аналізу кожного окремого критерію на відповідність визначеним стандартам якості НАТО. Розглядається три можливих оцінки, хоча надзвичайні результати визнаються «передовим досвідом». Заклад освіти та підготовки має можливість надати власний коментар щодо результатів оцінювання поки проект відомостей не затверджено. До трьох можливих оцінок відносять такі: Відповідає стандарту;

Частково відповідає стандарту; **Не відповідає стандарту.** В останньому випадку закладу освіти та підготовки надають рекомендації щодо усунення недоліків та вдосконалення.

5. Рішення щодо акредитації. Заступник начальника штабу підрозділу Начальника підготовки об'єднаних сил прийматиме остаточне рішення на основі рекомендації групи експертів з гарантування якості та звіту про результати оцінювання. Можуть бути прийняті такі рішення:

а) **Безумовна акредитація** (діє протягом шести років). Акредитація залишається дійсною доти, доки заклад продовжує надавати курси НАТО відповідно до вимог НАТО. Штаб Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації зберігає за собою право позбавити акредитації будь-який заклад, якщо цей заклад більше не робить свій внесок до НАТО або не відповідає стандартам якості НАТО.

б) **Умовна акредитація.** Така акредитація дійсна протягом року. Дійсна умовна акредитація може стати безумовною протягом перших шести місяців після опублікування рішення заступника начальника штабу підрозділу Начальника підготовки об'єднаних сил за умови, якщо заклад освіти та підготовки зможе обґрунтувати та продемонструвати покращення та усунення визначених під час інспекції недоліків.

в) **Без акредитації.** Закладу освіти та підготовки надаються рекомендації щодо того, як усунути недоліки та покращити окремі аспекти діяльності. Усунення недоліків дозволить закладу освіти та підготовки отримати акредитацію.

Після успішної акредитації штаб Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації /Начальник підготовки об'єднаних сил проводить моніторинг усіх акредитованих закладів освіти та підготовки через щорічний звіт щодо гарантування якості. Цей звіт складається на основі зразку, наданого штабом Верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації/Начальником підготовки об'єднаних сил і повинен бути поданий до січня кожного року. Щорічний звіт щодо гарантування якості демонструє готовність забезпечувати стабільно високу якість освіти та є необхідною умовою для підтримання акредитаційного статусу закладу освіти та підготовки.

Заступник начальника штабу підрозділу Начальника підготовки об'єднаних сил щороку збирає щорічні звіти щодо гарантування якості, надані акредитованими закладами освіти та підготовки, та узагальнює їх в одну збірку рекомендацій для гарантування якості, яка містить передовий досвід, типові проблеми та запропоновані рішення. Така збірка згодом розповсюджується серед зацікавлених сторін та організацій.

Курси освіти та індивідуальної підготовки НАТО, можуть отримувати визнання і навіть стати приводом для надання додаткових кредитів для освітньої кваліфікації чи ступеню, який надається органом, що не входить до НАТО, зокрема: професійну сертифікацію, сертифікат, диплом чи ступінь. Таке визнання додаткових кредитів може стати поштовхом до розширення академічної співпраці та подальшого покращення процесу освіти та індивідуальної підготовки. Заклади освіти та підготовки, які пройшли

інституційну акредитацію, можуть поінформувати Альянс про заходи та досягнення академічного співробітництва через щорічний звіт щодо гарантування якості.

Європейська модель оцінювання якості передбачає оцінювання агентствами, які створені за ініціативою уряду та асоціацій ЗВО. Цим агентствам на законодавчій основі надані всі повноваження з оцінки та визнання якості освіти. Вони мають кожні 5 років проходити процедуру перевірки з боку Європейської асоціації з гарантування якості вищої освіти (European Network for Quality Assurance in Higher Education – ENQA) [4]. Наведений підхід до забезпечення якості військової освіти в НАТО ґрунтується на визначених стандартах системи менеджменту якості, у межах якої навчальні заклади, які інституційно акредитовані НАТО, мають встановити, підтримувати та переглядати власні внутрішні процеси та процедури для забезпечення виконання визначених стандартів та керівних принципів. Такими стандартами є [1; 2; 5]:

- **політика і процедури** (у закладі створена політика та процедури управління якістю, зокрема чітко визначені обов'язки та повноваження усіх учасників; політика описує систему менеджменту якості та те, як вона включає в себе основні зацікавлені сторони (внутрішні та зовнішні) та як вони сприяють постійному вдосконаленню основних процесів закладу; забезпечення належного рівня внутрішньої та зовнішньої прозорості);

- професійний розвиток постійного складу, зокрема викладацького та інструкторського (заклад гарантує, що персонал/інструктори є компетентними та кваліфікованими; розвиток персоналу являє собою постійний процес, що підтримується закладом);

- інформаційні системи та управління знаннями (Заклад збирає, аналізує та ефективно використовує відповідну інформацію для ефективного управління та проведення своєї навчальної та пов'язаної з цим діяльності);

- публічна інформація (заклад публікує та регулярно оновлює об'єктивну інформацію, як якісну, так і кількісну про проведені (заплановані) курси та пов'язані з ними заходи);

- визначення та проведення занять (у закладі є інструкції та засоби контролю для аналізу, проектування, розробки, впровадження та оцінки освіти та індивідуальної підготовки, зокрема те, як заклад планує та визначає час проведення курсів, моніторить якість курсу та проводить періодичні огляди, забезпечуючи постійну актуальність освіти та індивідуальної підготовки, яка здійснюється);

- оцінювання слухачів (слухачі оцінюються за допомогою опублікованих критеріїв, положень та процедур, які застосовуються послідовно та систематично. слухачі (курсанти) знають, що від них очікується і як будуть оцінюватись їхні зусилля);

- навчальні ресурси та підтримка слухачів (навчально-матеріальна база закладу освіти та підготовки має відповідні ресурси для підтримки слухачів (курсантів) у процесі навчання).

Відповідно до стандартів визначаються нормативи [1; 5]:

– політика закладу повинна містити: взаємозв'язок між основними видами діяльності залежно від специфіки закладу освіти та підготовки (взаємозв'язок між викладанням, науково і науково-технічною діяльністю, розробкою доктрин та вивчення досвіду); організацію системи менеджменту якості; відповідальність окремих структурних підрозділів та посадових осіб за менеджмент якості; основні показники успішності; та залучення зацікавлених сторін до процесу постійного вдосконалення;

– заклади освіти та підготовки повинні мати: принципи, процедури та критерії відбору щодо прийому нового викладацького складу та зовнішніх інструкторів; алгоритми та програми для забезпечення професійного розвитку викладацького складу та інструкторів (зокрема постійне вдосконалення викладацьких навичок); вимоги до мінімального рівня компетентності, освіти та підготовки, включені до опису посадових обов'язків; такі умови праці, які формували би позитивне робоче середовище;

– система управління інформацією повинна управляти: відгуками зацікавлених сторін; розробленням нових версій наявних матеріалів; ресурсами (матеріалами для курсів); вивченим та узагальненим досвідом; ресурси для навчання/викладання; профілюванням (відомостями про) слухачів (курсантів); відомостями про ключові показники успішності;

– заклад освіти та підготовки повинен: надавати та регулярно оновлювати інформацію щодо наданих курсів (наприклад, у вигляді каталогу курсів) на власній веб-сторінці та точно відображати цю інформацію у каталозі можливостей освіти та підготовки; інформувати основні зацікавлені сторони та тих, хто має інтерес, про будь-які серйозні зміни у курсовій документації, а особливо у цілях навчального процесу; сформувати та підтримувати систему зв'язку з іншими закладами освіти і підготовки та з представниками зацікавлених кіл для обговорення питань, викладених у курсовій документації;

– регулятивні документи курсу або еквівалентні документи, розробляються для кожного з курсів НАТО та визначають процес освіти та підготовки. Ці документи підтверджують залучення зацікавлених сторін та містять: передумови, що пояснюють необхідність проведення курсу та відповідність вимогам НАТО; мету (ціль) курсу; деталі, що стосуються передбачуваної аудиторії; компетентності, яких повинні набути слухачі (курсанти) в результаті освітнього (навчального) процесу; цілі освітнього (навчального) процесу, що є частиною загальної стратегії та відображають зміст курсу, що потрібно опанувати слухачам (курсантам), в який спосіб та за який проміжок часу; перелік посилань, використаних під час розробки курсу; розрахунок ресурсів, зокрема навчальні аудиторії, викладацький склад (персонал), обладнання та матеріали, необхідні для проведення курсу;

– плановий та систематичний підхід до надання освіти та підготовки відображається в документації, починаючи від адміністративних заходів закладу, що забезпечують розроблення курсів, впровадження та оцінювання курсів: курс розроблений в такий спосіб, аби враховувати наявний рівень підготовки чи професійний досвід слухачів (курсантів); кількість слухачів

(курсантів) на кожному курсі планується відповідно до потреб НАТО та країни, що приймає, а також спроможностей та призначення закладу; для кожного курсу НАТО повинні бути розроблені матеріали курсу, зокрема матеріали для викладання та інструменти оцінювання слухачів (курсантів), а також оптимальний розклад; інструкції з планування та координування діяльності призначені для забезпечення підготовки, виконання та завершення цілої серії курсів; формалізоване оцінювання після проходження курсу спрямоване на перевірку якості та покращення процесу освіти та підготовки;

– процес оцінювання слухачів (курсантів) повинен: бути розробленим в такий спосіб, аби вимірювати досягнення бажаних результатів навчального процесу; відповідати меті (проміжне/підсумкове/ практичне/теоретичне); бути розробленим на основі загальновідомих та опублікованих критеріїв; відображатися документально, аби забезпечити точність та правильність проведення; якщо можливо, не залежати від рішення одного оцінювача; забезпечити процедури апелювання для слухачів (курсантів); містити правила щодо відвідування занять слухачами (курсантами);

– навчальні ресурси та інші механізми забезпечення повинні бути: доступними слухачам (курсантам); розробленими відповідно до потреб слухачів (курсантів); змінюватися залежно від відгуків користувачів; постійно оцінюватися та вдосконалюватися.

У цілому стандарти якості НАТО забезпечують процес інституційної акредитації закладів освіти та підготовки НАТО. Стандарти якості дозволяють обґрунтувати основне завдання (місію) освіти та підготовки, включно із системою загального керівництва та управління організацією, та відображають доцільність такої організації в НАТО. Привертає увагу те, що для того, аби отримати інституційну акредитацію, закладу необхідно довести свою важливість для НАТО, стандарти якості якого охоплюють сфери керівництво та управління (менеджмент), освіти та підготовку, важливість для НАТО. Кожна з цих сфер передбачає визначення стандартів для конкретних напрямів. **Зокрема, керівництво та управління (менеджмент) поділяється на: загальне управління, управління персоналом, управління ресурсами.**

Визначеними стандартами за напрямом загальне управління є [1; 8; 9; 10]: наявність довгострокового плану на основі власного призначення та бачення, який враховує пріоритети НАТО та очікування основних зацікавлених сторін; впровадження системи менеджменту якості, що підтверджується відповідними документами, які регулярно переглядаються та не втрачають актуальності; цілеспрямованість і керованість внутрішньої та зовнішньої комунікації закладу; використання інформаційних систем для забезпечення процесів управління та узгодженого виконання основних функцій.

Визначеними стандартами за напрямом управління персоналом є: наявність принципів і процедур підбору та підготовки персоналу, які забезпечують якість підготовки та безперервність навчання; нагляд за рівнем задоволення потреб персоналу (умови праці, надходження інформації тощо) та впровадження заходів із підвищення вмотивованості; участь персоналу в інших заходах НАТО (робочих групах, проектах тощо); володіння персоналом

відповідними кваліфікаціями, визначеними в Регулятивних документах курсів і посадових обов'язках.

Визначеними стандартами за напрямом **управління ресурсами** є [1; 5; 6]: наявність у закладі бюджету, який дозволяє підтримувати його діяльність; наявність чітко визначених принципів для прийняття фінансових рішень; розподіл фінансових ресурсів закладу ґрунтується на його фактичних потребах та пріоритетах відповідно до його місії та завдань; відповідність умов праці персоналу та умов навчання слухачів/курсантів потребам, що впливають з цілей навчання, специфіки закладу та очікувань стейкхолдерів.

У свою чергу сфера **освіта та підготовка** поділяється на: **визначення та викладання, оцінювання слухачів(курсантів), підтримка підготовки та навчання**. **Визначеними** стандартами за напрямом **визначення та викладання** є [1; 9]: кожен з курсів НАТО розробляється та проводиться відповідно до принципів глобального програмування та системного підходу НАТО до підготовки; задоволення слухачів (курсантів) якістю викладання та отримані від них відгуки враховуються в процесі вдосконалення викладання; задоволення керівника (командира) результатами роботи випускників враховується в процесі вдосконалення викладання; відгуки інструкторів (викладачів) щодо проведення та якості курсу враховуються в процесі вдосконалення викладання.

Визначеними стандартами за напрямом **оцінювання слухачів(курсантів)** є [1]: прогрес слухачів моніториться та підтримується протягом усього курсу; оцінювання слухачів сприяє навчальному процесу та відповідає цілям навчання; критерії оцінювання та закінчення навчання заздалегідь визначені та доводяться до слухачів (курсантів) перед початком курсу; у закладі передбачені процедури для апелювання слухачами (курсантами).

Визначеними стандартами за напрямом **підтримка підготовки та навчання** є [1]: розподіл ресурсів на курси відповідає потребам слухачів (курсантів) і відповідає цілям навчання; у разі потреби, заклад надає керівні вказівки слухачам (курсантам) щодо підтримки їхнього навчання; сучасні ресурси використовуються для підтримки навчання; відгуки слухачів (курсантів) щодо забезпечення навчання враховуються для удосконалення діяльності.

Сфера важливості для НАТО поділяється на: відповідність вимогам НАТО, підтримка управління дисциплінами, залучення до іншої діяльності НАТО. При цьому визначеними стандартами за напрямом відповідність вимогам НАТО є [1]: визначення закладом власної ролі у підтримці НАТО; наявність схвалених НАТО курсів у закладі; використання та узагальнення закладом операційного досвіду для вдосконалення процесу підготовки; здатність закладу комплексно забезпечити потреби НАТО. У свою чергу **визначеними** стандартами за напрямом **підтримка управління дисциплінами** є внесок закладу у розробку дисциплін та у забезпечення системи дисциплін в НАТО. **Визначеними** стандартами за напрямом **доручення до іншої діяльності НАТО** є внесок закладу у розвиток НАТО у різні способи (розроблення

доктрин, науково-дослідна робота, узагальнення отриманого досвіду, оборонне планування тощо).

Фактично, організована НАТО система менеджменту якості у закладі освіти та підготовки дозволяє забезпечити високий рівень освіти та індивідуальної підготовки. Система менеджменту якості включає механізми постійного вдосконалення, що є необхідними для адаптування до змін та нових викликів. Процес постійного вдосконалення є важливим для забезпечення якості, а тому є значущою складовою системи менеджменту якості. З метою забезпечення відповідності вимогам НАТО до освіти та індивідуальної підготовки процес постійного вдосконалення повинен бути впроваджений в кожному закладі освіти та підготовки.

Висновки. Система військової освіти України інтегрована в державну систему освіти, що визначає сутність та зміст освітньої діяльності, освітніх програм, а також стандартів, що до них висуваються. У цьому контексті процес розвитку системи військової освіти, однією з основних складових якої є система професійної військової освіти, пов'язаний з необхідністю постійної модернізації, метою якої є адекватне і своєчасне відображення у змісті військової освіти тенденцій розвитку майбутнього безпекового середовища. Поряд з розвитком практики освітньої діяльності у сфері військової освіти, використання комплексного підходу, формуванням та розвитком кадрового потенціалу закладів військової освіти, нагальним виявляється підвищення якості військової освіти. Це потребує формування, розвитку та впровадження сучасної системи забезпечення якості військової освіти за стандартами, прийнятими країнах-членах НАТО та країнах-партнерах.

На основі аналізу стандартів НАТО у сфері забезпечення якості військової освіти можна зробити висновок, що західні ЗВО вводять суворі академічні програми, які доповнюють військовий компонент підготовки офіцерів. Заклади військової освіти НАТО приймають цивільні стандарти для розробки академічних програм і курсів, впроваджують відповідні структури управління військовою освітою у рамках програм підготовки офіцерів, а також спрямовані на забезпечення якості військової та професійної військової освіти.

З урахуванням досвіду цивільних закладів освіти система забезпечення якості військової освіти у країнах-членах НАТО ґрунтується на оцінці якості освітніх програм та включає в себе оцінку відповідності освітніх програм законодавству, національним та міжнародним стандартам. У свою чергу, метою оцінки якості освітніх програм є підтримка системи внутрішнього контролю та забезпечення якості військової освіти, а також саморозвитку закладу військової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Освіта та індивідуальна підготовка (E&ITD) 075-007 (10 вересня 2015 року): Спільна директива стратегічних командувань НАТО: довідкові матеріали. – К.: НУОУ, 2021, 178 с.
2. Професійна військова освіта в Україні у сучасному безпековому середовищі: монографія / За заг. ред. Д. Вітера та В. Телелима; [Кол.авт.]. – К.: НУОУ, 2021, 277 с.
3. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2021 рік / За заг. ред. С. Квіта. – К.: НАЗЯВО, 2022. – 232 с.

4. Шабатіна Н. Принципи проектування системи гарантування якості вищої військової освіти за досвідом країн-членів НАТО // Зб. наук. пр. "Військова освіта". – 2020. – № 1 (41). – С. 301-310.
5. Defence forces professional military education (PME) strategy 2021-2024, Irish Defence Forces, 24 p.
6. Martorell P., Bergman P. Understanding the Cost and Quality of Military-Related Education Benefit Programs / Paco Martorell, Peter Bergman. – RAND Corporation, 2013, 43 p.
7. Pilli E., Truusa T.-T. Assessment in professional military education / Pilli Einike and Truusa Tiia-Triin. – Tartu: The University of Tartu Press, 2021, 88 p.
8. Professional military education. Programs Are Accredited, but Additional Information is Needed to Assess Effectiveness, GAO-20-323 Report to Congressional Addressees. – United States Government Accountability Office, 2020, 49 p.
9. Quality assurance guidelines for the provision of training & education 2021. – DFSC, Irish Defence Forces, 2021, 51 p.
10. Quality Assurance Policy. NATO Military Police Centre of Excellence, 2016. – Режим доступу: www.mpcoe.org.

REFERENCES

1. Osvita ta individualna pidhotovka (E&ITD) 075-007 (10 veresnia 2015 roku): Spilna dyrektyva stratehichnykh komanduvan NATO: dovidkovi materialy. – K.: NUOU, 2021, 178 s.
2. Profesiina viiskova osvita v Ukraini u suchasnomu bezpekovomu seredovyshchi: monohrafiia / Za zah. red. D. Vitera ta V. Telelyma; [Kol.avt.]. – K.: NUOU, 2021, 277 s.
3. Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2021 rik / Za zah. red. S. Kvita. – K.: NAZiA VO, 2022. – 232 s.
4. Shabatina N. Pryntsypy proektuvannia systemy harantuvannia yakosti vyshchoi viiskovoi osvity za dosvidom krain-chleniv NATO // Zb. nauk. pr. "Viiskova osvita". – 2020. – № 1 (41). – С. 301-310.
5. Defence forces professional military education (PME) strategy 2021-2024, Irish Defence Forces, 24 p.
6. Martorell P., Bergman P. Understanding the Cost and Quality of Military-Related Education Benefit Programs / Paco Martorell, Peter Bergman. – RAND Corporation, 2013, 43 p.
7. Pilli E., Truusa T.-T. Assessment in professional military education / Pilli Einike and Truusa Tiia-Triin. – Tartu: The University of Tartu Press, 2021, 88 p.
8. Professional military education. Programs Are Accredited, but Additional Information is Needed to Assess Effectiveness, GAO-20-323 Report to Congressional Addressees. – United States Government Accountability Office, 2020, 49 p.
9. Quality assurance guidelines for the provision of training & education 2021. – DFSC, Irish Defence Forces, 2021, 51 p.
10. Quality Assurance Policy. NATO Military Police Centre of Excellence, 2016. – URL: www.mpcoe.org.

SUMMARY

Nadiya Shabatina,
National Defence University of Ukraine

NATO STANDARDS FOR QUALITY ASSURANCE IN PROFESSIONAL MILITARY EDUCATION

***Introduction.** Foreign experience in reforming the system of military education points to the need to develop military education in Ukraine within the framework of the main trends inherent in the leading NATO member states. This requires paying attention to the principles and standards of*

NATO in the field of quality assurance of military education in general and professional military education in Ukraine.

Purpose. *The NATO standards for the quality of professional military education analyze.*

Methods. *The system of general scientific and special methods of theoretical and empirical research (analysis of scientific literature, systematization and generalization of materials, logic and comparative, content analysis) was used in order to realize the article purpose.*

Results. *The system of military education is integrated into the state education system, which determines the essence and content of educational activities, educational programs, as well as put forward standards. In this context, the process of development of the military education system, one of the main components of which is the system of professional military education, is associated with the need for constant modernization, the purpose of which is to adequately and timely reflect the development trends of the future security environment in the content of military education. Along with the development of the practice of educational activities in the field of military education, the use of an integrated approach, the formation and development of the personnel potential of military education institutions, it is essential to improve the quality of military education. This requires the formation, development and implementation of a modern system for ensuring the quality of military education according to the standards adopted by NATO member countries and partner countries.*

Originality. *The analysis of NATO standards for quality assurance of professional military education has been carried out. The principles and standards of NATO, which provide opportunities for the provision of quality educational services in the system of military and professional military education, are considered. Special attention is paid to general issues of developing a system of external assessment of the quality of professional military education, in particular, institutional audit and accreditation of educational programs of professional military education, accreditation mechanisms that involve the use of programmatic and institutional assessment. NATO military education institutions adopt civilian standards for the development of academic programs and courses, implement appropriate military education management structures within the framework of officer training programs, and also aim to ensure the quality of military and professional military education.*

Conclusion. *Taking into account the experience of civilian educational institutions, the quality assurance system for military education in NATO member countries is based on the assessment of the quality of educational programs and includes an assessment of the compliance of educational programs with legislation, national and international standards. In turn, the purpose of assessing the quality of educational programs is to support the system of internal control and the quality of military education, as well as the self-development of military education institutions.*

Key words: *talent management; personnel management; talent management; management efficiency; strategic management; approach; military education.*